

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.091.12/796

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13957181>

**Сучасні аспекти проблем теоретико-методичних засад організації
освітнього процесу учителів фізичної культури в закладах вищої освіти
та шляхи їх вирішення**

Лівак Петро Євгенович,

кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри фізичної терапії,
ерготерапії та фізичного виховання Українського гуманітарного інституту,

08293, м. Буча, вул. Інститутська 14, Україна,

livak777@meta.ua

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0136-2607>

Прийнято: 26.09.2024 | Опубліковано: 20.10.2024

***Анотація:** Актуальність дослідження визначається необхідністю модернізації освітніх програм підготовки фахівців із фізичної культури в Україні. Швидкі зміни у вимогах до професійної підготовки, цифровізація освітнього процесу та посилювана роль інтерактивних технологій створюють нові виклики для підготовки майбутніх учителів. Система навчання повинна враховувати ці тенденції для ефективної підготовки фахівців, які здатні відповідати сучасним професійним вимогам та впроваджувати інноваційні методики навчання. **Метою** дослідження є розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення освітніх програм із фізичної культури в закладах вищої освіти України. Особлива увага приділяється оптимізації співвідношення теоретичних знань і практичних*

навичок, а також інтеграції інноваційних педагогічних методик. **Методи дослідження** включають аналіз теоретичних джерел та наявних методик підготовки вчителів фізичної культури, що дало змогу систематизувати проблеми й визначити можливі шляхи їх розв'язання. **Результати** дослідження вказують на необхідність розширення використання цифрових інструментів в освітньому процесі, а також інтерактивних методів навчання для розвитку практичних компетенцій. Виявлено, що гнучкі навчальні формати та мультимедійні технології сприятимуть глибшому засвоєнню матеріалу й розвитку професійних навичок. Рекомендується впровадити гнучкі освітні програми з модульною структурою, що дозволять адаптувати навчання під індивідуальні потреби здобувачів вищої освіти. Важливо також посилити інтерактивну складову навчання через впровадження мультимедійних платформ та симуляційних технологій, які покращать практичну підготовку. Крім того, варто переглянути педагогічну практику, зробивши її більш систематизованою та орієнтованою на розвиток професійних компетенцій. **У висновках** підкреслюється, що вдосконалення освітніх програм через впровадження інноваційних підходів сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а також їхньої готовності до сучасних викликів.

Ключові слова: фізична культура, освітні програми, цифрові технології, педагогічна підготовка, інноваційні методики, гнучке навчання, професійні компетенції.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Contemporary Aspects of the Theoretical and Methodological Foundations of
Organizing the Educational Process for Physical Education Teachers in
Higher Education Institutions and Pathways for Their Resolution**

Petro Livak,

Candidate of Sciences of Law (Ph.D.), Associate Professor, Doctoral Student of
the Department of Physical Therapy, Ergotherapy and Physical Education of the

Ukrainian Institute of Arts and Sciences,

08293, Bucha, st. Institutskaya 14, Ukraine,

livak777@meta.ua

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0136-2607>

***Abstract:** The relevance of this research is determined by the need to modernize educational programs for physical education specialists in Ukraine. Rapid changes in the requirements for professional training, digitalization of the educational process, and the increasing role of interactive technologies create new challenges for the preparation of future teachers. The education system must address these trends to effectively train professionals capable of meeting modern demands and implementing innovative teaching methods. **The aim** of this study is to develop scientifically grounded recommendations for improving educational programs in physical education within higher education institutions in Ukraine. Particular emphasis is placed on optimizing the balance between theoretical knowledge and practical skills, as well as integrating innovative pedagogical methods. **The research methods** include an analysis of theoretical sources and existing methodologies for training physical education teachers, which allowed for the systematization of current problems and the identification of possible solutions. **The results** of the study indicate the need to expand the use of digital tools in the*

*educational process and to adopt interactive teaching methods to enhance practical competencies. It was found that flexible learning formats and multimedia technologies will contribute to a deeper understanding of material and the development of professional skills. It is recommended to implement flexible educational programs with a modular structure, allowing for the adaptation of learning to the individual needs of students. Additionally, strengthening the interactive component of education through the use of multimedia platforms and simulation technologies will improve practical training. The pedagogical practice component should also be revised to become more systematized and focused on developing professional competencies. **In conclusion**, the modernization of educational programs through the implementation of innovative approaches will enhance the quality of physical education teacher training and their readiness to face modern challenges.*

Keywords: *physical education, educational programs, digital technologies, teacher training, innovative methods, flexible learning, professional competencies*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні аспекти теоретико-методичних засад організації освітнього процесу підготовки учителів фізичної культури в закладах вищої освіти набувають усе більшого значення в контексті загальної модернізації системи вищої освіти та реформування освітнього середовища в Україні. В умовах швидких змін в освітньому просторі, викликаних глобальними тенденціями цифровізації, диджиталізації та інтернаціоналізації освітніх програм, питання забезпечення якості підготовки педагогічних кадрів набуває особливої актуальності. Проблема полягає в необхідності створення ефективної системи підготовки вчителів фізичної культури, яка б враховувала сучасні вимоги до професійної

компетентності, рівня теоретичних знань, практичних навичок та готовності до роботи в умовах швидких суспільних і технологічних змін.

Однією з ключових проблем у підготовці майбутніх фахівців із фізичної культури є забезпечення оптимального співвідношення теоретичних знань та практичної підготовки, що вимагає розробки нових методичних підходів і змістовних інноваційних програм. Зважаючи на необхідність інтеграції педагогічних знань з іншими галузями, такими як психологія, медицина та соціальні науки, виникає потреба у формуванні нового підходу до структури освітнього процесу, що забезпечить здатність майбутніх учителів фізичної культури відповідати сучасним викликам та запитам суспільства. Зокрема, важливим завданням є підготовка педагогів, здатних адаптувати методики навчання до потреб учнів різного віку та рівня фізичної підготовленості, що передбачає розвиток таких компетентностей, як критичне мислення, здатність до самоосвіти, комунікативні та лідерські навички.

Актуальність дослідження теоретико-методичних засад організації освітнього процесу в підготовці майбутніх учителів фізичної культури зумовлена потребою у вдосконаленні змісту навчальних дисциплін, впровадженні нових педагогічних технологій та методик навчання, а також необхідністю оптимізації навчальних планів з урахуванням новітніх досліджень та міжнародного досвіду. Важливим аспектом є розробка методичних рекомендацій щодо інтеграції цифрових технологій в освітній процес, що сприятиме підвищенню якості освітніх послуг та розвитку інноваційного освітнього середовища. Успішна реалізація цих завдань дозволить підготувати фахівців, здатних не лише викладати фізичну культуру, а й сприяти формуванню здорового способу життя в молоді та впровадженню сучасних підходів до фізичного виховання в освітній процес.

Важливість цього наукового завдання полягає в тому, що вдосконалення теоретико-методичних основ підготовки педагогічних кадрів із фізичної культури дозволить забезпечити ефективне функціонування системи освіти в контексті сучасних викликів та перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, присвячені професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, охоплюють різні аспекти освітнього процесу та його вдосконалення. Наприклад, у дослідженні Yu. Hasynets, M. Vakerych, S. Solnyshkova, D. Pustovoichenko, N. Kuruts розглянуто питання трансформації вищої освіти в епоху цифрових змін. Науковці акцентують на важливості використання цифрових технологій для підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, включаючи вчителів фізичної культури [1]. С. Подубінська [2] та Т. Хома [3] вивчають оптимізацію професійної підготовки через розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури, підкреслюючи важливість впровадження інтерактивних технологій та інноваційних методик викладання. О. Данисько аналізує змішане навчання як важливий фактор у професійній підготовці, зосереджуючи увагу на психолого-педагогічних засадах, які сприяють ефективнішій підготовці майбутніх педагогів [4].

Н. Степанченко, Ю. Бріскін та Т. Матвійчук пропонують модель системи підготовки фахівців у галузі фізичної культури, яка поєднує традиційні методи з новітніми підходами, спрямованими на підвищення професійної компетентності [5]. В іншій роботі Н. Степанченко разом з А. Окопним підкреслюють роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку професійної компетентності педагогів [6]. О. Данисько також розглядає питання якості змішаного навчання та його впливу на професійну підготовку, акцентуючи на важливості адаптації освітніх програм до сучасних умов [7].

Н. Щекотиліна досліджує підготовку майбутніх учителів до роботи в інклюзивному середовищі, звертаючи увагу на необхідність розвитку спеціальних навичок для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [8]. О. Хмельницька аналізує особливості змішаного навчання в підготовці вчителів фізичної культури, наголошуючи на його ефективності в умовах сучасних освітніх викликів [9].

А. Проценко підкреслює актуальність проблем професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти, зазначаючи необхідність модернізації освітнього процесу для відповідності сучасним вимогам [10]. D. Tannehill, H. Van Der Mars, A. Macphail [11] та Z. Beddoes, E. Jones [12] розглядають побудову ефективних програм із фізичного виховання, акцентуючи на колективній взаємодії та розвитку глобальних партнерств у вищій освіті.

Такі дослідники, як T. Pherali, A. Lewis, зосереджуються на ролі міжнародної співпраці в розвитку програм підготовки майбутніх учителів, наголошуючи на важливості побудови глобальних партнерств для зміцнення освітніх процесів [13]. Усі ці наукові розвідки демонструють значення інновацій та співпраці для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, пропонуючи нові шляхи вдосконалення освітнього процесу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри численні дослідження, питання організації освітнього процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти потребують детального вивчення, зокрема в контексті сучасних підходів до формування професійної компетентності, інтеграції інноваційних технологій та методик в освітній процес, а також виявлення основних проблем і суперечностей, що

виникають під час підготовки фахівців. Наша робота є спробою зробити науковий внесок у розв'язання зазначених проблем.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення сучасних теоретико-методичних засад організації освітнього процесу підготовки учителів фізичної культури в закладах вищої освіти, а також обґрунтування шляхів їх удосконалення з урахуванням сучасних викликів та тенденцій розвитку освітньої системи.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

1. Проаналізувати сучасні підходи до організації освітнього процесу підготовки учителів фізичної культури в закладах вищої освіти з урахуванням новітніх тенденцій та вимог ринку праці.

2. Обґрунтувати підходи до формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, які відповідають сучасним викликам суспільства.

3. Дослідити можливості інтеграції інноваційних технологій і методик у процес навчання для підвищення якості освітнього процесу.

4. Виявити основні проблеми та суперечності, що виникають у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури, та визначити причини їх виникнення.

5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення освітніх програм на основі аналізу міжнародного досвіду та перспектив розвитку сфери фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Сучасна підготовка вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти є важливим аспектом освітньої системи, адже саме ці фахівці формують у молодого покоління навички здорового способу життя, фізичної активності та розвитку особистісних якостей. Однак

динамічні зміни в суспільстві, включаючи вплив новітніх технологій, зміну запитів ринку праці та вимог до компетенцій випускників, зумовлюють необхідність переосмислення підходів до організації освітнього процесу в цій сфері. Важливість дослідження теоретико-методичних засад підготовки майбутніх учителів фізичної культури визначається необхідністю забезпечення відповідності освітніх програм сучасним тенденціям та міжнародним стандартам.

Традиційна модель підготовки педагогів із фізичної культури орієнтувалася здебільшого на теоретичну підготовку, де фізичні вправи та методики викладання розглядалися як головні компоненти освітнього процесу [3]. Проте сучасні тенденції, зокрема впровадження новітніх інформаційних технологій, зміна підходів до оцінювання знань та компетенцій, а також зростання вимог до практичної підготовки майбутніх фахівців, вимагають нових методик організації освітнього процесу.

Таблиця 1

Зміни в підходах до організації освітнього процесу підготовки вчителів фізичної культури

Підходи до освітнього процесу	Традиційна модель	Сучасна модель
Фокус навчання	Теоретична підготовка з акцентом на методи викладання фізичних вправ	Комплексний розвиток компетенцій: фізичних, педагогічних, цифрових та комунікативних
Методи навчання	Лекційні заняття, традиційні практичні завдання	Інтерактивні методи, змішане навчання, використання електронних платформ, кейс-методи

Оцінювання знань та навичок	Тестування, екзамени	Комплексне оцінювання: портфоліо, практичні завдання, проєкти, самооцінювання
Педагогічна практика	Обмежена кількість годин практики, не завжди систематичний характер	Систематизована педагогічна практика з акцентом на розвиток професійних навичок та компетентностей
Використання інноваційних технологій	Обмежене використання ІКТ у процесі навчання	Широке використання інноваційних технологій: цифрових платформ, програмного забезпечення для аналізу спортивних даних
Залучення до міжнародного досвіду та співпраці	Відсутність або обмежена участь у міжнародних проєктах та обмінах	Активне залучення до міжнародних проєктів, програм академічної мобільності, міжнародних стажувань

Джерело: сформовано автором на підставі [14]

Сучасна модель орієнтована на забезпечення комплексного розвитку фахівців, де теоретичні знання поєднуються з практичними навичками, а освітній процес спрямований на формування компетенцій, що забезпечують конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Наприклад, використання інноваційних технологій дозволяє застосовувати змішане навчання, яке є комбінацією традиційних очних занять з онлайн-форматом, що робить освітній процес гнучкішим і доступнішим для здобувачів вищої освіти [5].

В умовах війни особливого значення набуває здатність учителів фізичної культури не лише підтримувати належний рівень фізичного здоров'я здобувачів вищої освіти, але й забезпечувати їхню психологічну стійкість, організовувати адаптивні види діяльності, спрямовані на зниження стресу та

підвищення морального духу. З огляду на це, чинники, що впливають на підготовку майбутніх фахівців, мають враховувати як традиційні аспекти (матеріально-технічну базу, кваліфікацію викладачів), так і новітні інноваційні елементи, такі як цифровізація навчання та розробка програм психоемоційної підтримки.

З урахуванням цих аспектів, розглянемо чинники, що впливають на організацію освітнього процесу підготовки вчителів фізичної культури в сучасних умовах (рис. 1).

Рисунок 1

Чинники, що впливають на організацію освітнього процесу підготовки вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники	Інноваційні чинники:
<ul style="list-style-type: none">• Ринкові вимоги: Тенденції ринку праці, зростання попиту на фахівців із розширеними компетенціями (включаючи цифрові навички та soft skills).• Суспільні запити: Підвищена увага до здорового способу життя, популяризація спорту серед молоді та населення загалом, потреба у впровадженні інноваційних підходів до організації фізичної активності.• Освітні реформи: Зміни в законодавстві щодо організації освітнього процесу, модернізація стандартів вищої освіти, впровадження нових компетентнісних вимог до випускників.	<ul style="list-style-type: none">• Матеріально-технічна база: Наявність сучасного обладнання, спортивних майданчиків, доступ до цифрових ресурсів та програмного забезпечення для оцінки фізичної підготовленості учнів.• Професійний рівень викладачів: Кваліфікація викладацького складу, рівень їхньої педагогічної майстерності, володіння сучасними методиками викладання.• Навчальний план: Зміст навчальних програм, спрямованість дисциплін, відповідність теоретичної й практичної частин новітнім вимогам та тенденціям розвитку галузі фізичної культури.• Мотивація студентів: Залучення студентів до активної участі в освітньому процесі, підтримка їхньої зацікавленості та мотивації до самостійного навчання й професійного розвитку.	<ul style="list-style-type: none">• Цифровізація навчання: Використання цифрових технологій та платформ для управління навчальним процесом, впровадження дистанційного та змішаного навчання, застосування спеціалізованого програмного забезпечення.• Інноваційні педагогічні методики: Впровадження інтерактивних методів навчання, активне використання тренінгів, семінарів та воркшопів, застосування кейс-методів та імітаційних ігор.• Міждисциплінарний підхід: Об'єднання знань із різних дисциплін (психологія, біомеханіка, анатомія, соціологія) для формування всебічних професійних компетенцій у здобувачів.

Джерело: власна розробка автора

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

До зовнішніх чинників належать ринкові вимоги та суспільні запити, які визначають потреби в педагогічних кадрах, здатних працювати в кризових умовах. Освітні реформи передбачають коригування навчальних планів та програм для інтеграції новітніх знань і технологій. Внутрішні чинники включають адаптацію матеріально-технічної бази до дистанційних умов роботи, підвищення кваліфікації викладачів щодо використання цифрових платформ та методик, спрямованих на формування стійкості до стресу в здобувачів вищої освіти

Інноваційні чинники відіграють важливу роль у сучасному освітньому процесі. Зокрема, цифровізація навчання дозволяє компенсувати відсутність традиційної матеріальної бази, забезпечуючи проведення занять на відстані з використанням інтерактивних технологій. Водночас застосування міждисциплінарного підходу сприяє формуванню більш комплексних знань і навичок, які є необхідними в кризових ситуаціях. Запровадження психоемоційних тренінгів та методик управління стресом має на меті підтримку не лише фізичного, а й психологічного здоров'я здобувачів вищої освіти, що особливо важливо в умовах війни та постійного психологічного навантаження.

Так, підготовка вчителів фізичної культури має враховувати не лише базові знання з методики викладання та спортивної підготовки, а й сприяти формуванню цілісної професійної компетентності, яка включає методичний, дидактичний, психологічний, інформаційно-технологічний та соціально-комунікативний компоненти. Кожна з цих компетентностей має важливе значення для забезпечення високого рівня якості навчання та адаптації до сучасних умов (табл. 2).

Таблиця 2

Професійні компетентності майбутніх учителів фізичної культури та підходи до їх формування

Професійна компетентність	Значення в професійній діяльності	Підходи до формування
Методична компетентність	Забезпечує здатність ефективно використовувати новітні методи викладання, інтегрувати сучасні технології та адаптувати освітній процес відповідно до потреб учнів та освітніх стандартів.	Використання інтерактивних методик, застосування симуляційних вправ, технологій зворотного зв'язку. Формування цієї компетентності відбувається шляхом активної участі в семінарах, тренінгах, курсах підвищення кваліфікації. Часткова реалізація в умовах обмежених ресурсів закладів освіти через нестачу технологій.
Дидактична компетентність	Дозволяє створювати та адаптувати освітні програми, використовувати міждисциплінарні підходи та організувати освітній процес відповідно до сучасних освітніх стандартів і програм.	Впровадження модульних програм, інтеграція міждисциплінарних курсів, розробка навчальних планів, що враховують вимоги сучасного ринку праці. Потребує постійного вдосконалення, особливо в умовах швидких змін нормативно-правової бази та освітніх стандартів, що створює додаткове навантаження на викладачів.
Психологічна компетентність	Сприяє здатності викладача враховувати індивідуальні особливості учнів, створювати позитивний мікроклімат у групі, надавати психологічну	Розвиток навичок психологічної підтримки учнів через спеціалізовані курси та тренінги, спрямовані на подолання стресових ситуацій та адаптацію до умов невизначеності. На сьогодні такі курси часто є

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

	підтримку в кризових ситуаціях.	факультативними або обмеженими за обсягом. Викладачі потребують додаткової підготовки для реалізації цієї компетентності.
Інформаційно-технологічна компетентність	Дає змогу викладачу ефективно використовувати сучасні інформаційні технології для організації освітнього процесу, моніторингу результатів та розвитку учнів.	Залучення інноваційних інформаційних технологій, таких як платформи дистанційного навчання (Google Classroom, Moodle, Zoom). Потребує постійного вдосконалення технічної бази та підвищення рівня цифрової грамотності як серед викладачів, так і серед здобувачів вищої освіти.
Соціально-комунікативна компетентність	Важлива для встановлення ефективної взаємодії з учнями, батьками та колегами, розвитку навичок командної роботи та організації комунікативних заходів.	Залучення здобувачів вищої освіти до проєктної діяльності, участь у соціальних заходах, тренінгах із комунікативної взаємодії. У сучасних умовах обмежені можливості для реалізації таких проєктів через складну соціально-політичну ситуацію в країні, що зумовлює потребу в нових підходах до організації соціальної взаємодії.

Джерело: сформовано автором на підставі [10]

Професійні компетентності, наведені в таблиці, відображають сучасні вимоги до підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Сьогодні методична компетентність є особливо важливою, адже викладачі все частіше застосовують цифрові платформи для інтерактивного навчання та організації уроків у змішаному форматі, що значно підвищує залученість учнів.

Наприклад, під час онлайн-занять використовуються симуляційні вправи та відеоуроки, але ці практики поширені здебільшого у великих містах, де краще розвинена матеріально-технічна база.

Дидактична компетентність, своєю чергою, дозволяє створювати більш гнучкі освітні програми, що враховують сучасні тенденції розвитку спорту та фізичної культури. Наприклад, деякі заклади вже почали включати до програм курси з фізичної реабілітації, щоб майбутні фахівці були готові працювати з постраждалими під час війни. Водночас психологічна компетентність є важливою в умовах кризи, оскільки вчителі повинні вміти надавати підтримку учням у стресових ситуаціях. На сьогодні ця компетентність розвивається через короткострокові тренінги, проте систематичної підготовки поки що бракує.

Інформаційно-технологічна компетентність набуває всі більшої актуальності, оскільки дозволяє вчителям ефективно організовувати освітній процес за допомогою таких платформ, як Moodle чи Google Classroom. Однак її впровадження часто обмежується недостатнім технічним оснащенням шкіл. Соціально-комунікативна компетентність важлива для формування здорового клімату в учнівських колективах, і нині деякі освітні заклади організовують спільні спортивні проєкти або онлайн-заходи для підтримання соціальних зв'язків у складних умовах.

Успішне функціонування системи фізичного виховання залежить не лише від методичних та педагогічних підходів, але й від використання сучасних технологій, які сприяють підвищенню якості освітнього процесу [2]. У цьому контексті важливо розглянути основні технології та методики, що використовуються в підготовці учителів фізичної культури, зокрема ті, які забезпечують активне залучення здобувачів вищої освіти, формування в них практичних навичок та ефективний зворотний зв'язок (табл. 3).

Таблиця 3

Застосування інноваційних технологій в освітньому процесі підготовки вчителів фізичної культури в Україні

Інноваційні методи	Використання в освітньому процесі	Приклади реалізації в закладах освіти
Віртуальні та доповнені реальності (VR/AR)	Забезпечення інтерактивних занять, віртуальних тренувань та моделювання реальних ситуацій для розвитку практичних навичок.	Деякі заклади використовують VR-лабораторії для моделювання спортивних вправ, хоча такі технології залишаються малодоступними через високу вартість обладнання та програмного забезпечення.
Онлайн-курси та вебіари	Забезпечення доступу до навчальних матеріалів у дистанційному форматі, проведення вебінарів та семінарів за участю провідних фахівців.	Багато закладів вищої освіти активно впровадили онлайн-курси та дистанційні модулі, особливо в умовах пандемії COVID-19 та війни, що дозволило забезпечити безперервність освітнього процесу.
Мультимедійні презентації та інтерактивні лекції	Підвищення візуальної привабливості занять, активне залучення здобувачів вищої освіти через вбудовані опитування та дискусії.	Використовуються в більшості закладів, проте все ще бракує систематичного підходу до інтеграції мультимедійних засобів із практичними заняттями, що обмежує формування практичних умінь.
Симуляційні тренажери та програми	Моделювання спортивних занять для перевірки техніки виконання вправ, створення ситуаційних завдань для розвитку професійних навичок.	У деяких університетах упроваджені тренажери для оцінювання фізичної форми та технічної підготовки здобувачів вищої освіти, хоча їх використання часто є фрагментарним через відсутність системної підтримки й оновлення.

Цифрові платформи для тестування та оцінювання	Забезпечення зручності для проведення тестувань, оцінювання знань та моніторингу успішності здобувачів вищої освіти.	Платформи на зразок Moodle та Google Classroom застосовуються для проведення тестів, опитувань та зворотного зв'язку, проте викладачі часто не використовують повний функціонал через відсутність навичок роботи з ними.
--	--	--

Джерело: сформовано автором на підставі [6]

У сучасних умовах українські заклади вищої освіти частково інтегрували інноваційні технології в освітній процес, однак ступінь впровадження таких методик значною мірою залежить від наявних ресурсів та технічного забезпечення [15]. Наприклад, віртуальні та доповнені реальності (VR/AR) використовуються обмежено, здебільшого у вигляді окремих проєктів у закладах, що мають відповідне фінансування. Ці технології дають змогу здобувачам освіти опанувати техніку виконання вправ і брати участь у віртуальних тренуваннях, проте загальна вартість програмних продуктів та обладнання стає на заваді їх масовому впровадженню.

Натомість онлайн-курси та вебінари стали більш доступними, особливо в умовах дистанційного навчання під час пандемії COVID-19 та війни, коли більшість закладів перейшли на використання цифрових платформ для забезпечення безперервного освітнього процесу. Проте варто зазначити, що через недосконалість технологічної інфраструктури та недостатню цифрову грамотність частини викладачів інтеграція таких платформ залишається частковою [9]. Деякі університети успішно адаптували програму підготовки учителів фізичної культури, використовуючи платформи для оцінювання знань та симуляційні тренажери, однак це поки що поодинокі випадки.

Наприклад, досвід Національного університету фізичного виховання та спорту України, де активно використовуються симуляційні тренажери для моделювання спортивних занять, що дозволяє перевірити техніку виконання вправ і підготувати здобувачів вищої освіти до реальної професійної діяльності. Водночас у деяких регіональних закладах викладання фізичної культури обмежується лише теоретичними заняттями та класичними лекціями, що значно знижує рівень практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Так, у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Україні виникає низка проблем і суперечностей, які потребують системного розв'язання. Насамперед спостерігається невідповідність між змістом освітніх програм та реальними вимогами професії. Сучасні виклики, з якими стикаються вчителі, вимагають від них не лише знань, а й уміння адаптуватися до швидко змінюваного освітнього середовища, але навчальні плани часто не відображають цю необхідність.

Крім того, значна проблема полягає в обмежених можливостях для практичного застосування знань. Відсутність співпраці між закладами вищої освіти й спортивними організаціями призводить до того, що здобувачі вищої освіти не мають можливості реалізувати свої знання в реальних умовах, що знижує їхню готовність до професійної діяльності [13].

Системне оцінювання професійної компетентності також не є досконалим. Часто увага зосереджується на теоретичних знаннях, а практичні навички й здібності до самоаналізу залишаються на другому плані. Це позначається на загальному рівні підготовленості випускників.

Ще однією важливою проблемою є недостатня інтеграція інклюзивної освіти в освітній процес [8]. Відсутність відповідних курсів і методик

підготовки унеможливилює формування в майбутніх учителів навичок роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби [15].

Нарешті, неналежний рівень матеріально-технічної бази обмежує використання сучасних технологій в освітньому процесі. Багато закладів не можуть забезпечити здобувачів вищої освіти необхідними ресурсами для ефективного навчання, що також негативно впливає на їхню підготовку.

Усе це свідчить про те, що наявна система підготовки вчителів фізичної культури стикається з низкою серйозних викликів, які потребують термінового подолання для забезпечення якісної освіти та професійної готовності майбутніх фахівців.

Для вдосконалення освітніх програм у сфері фізичної культури на основі сучасного міжнародного досвіду пропонуються рекомендації, що враховують реальні можливості закладів освіти й перспективи розвитку галузі [11]. Ці рекомендації включають гнучкі навчальні підходи, цифрові платформи для інтерактивного навчання, а також впровадження новітніх методів тренування й педагогічної практики.

Таблиця 4

Рекомендації для вдосконалення освітніх програм із фізичної культури

Рекомендація	Пояснення
Гнучкі освітні програми	Запровадження модульної структури курсів, що дозволить адаптувати навчання під індивідуальні потреби здобувачів вищої освіти та викладачів. Майбутні фахівці зможуть самостійно обирати темпи й обсяг навчання.
Використання змішаних форматів	Застосування змішаного навчання, що поєднує аудиторні заняття з онлайн-модулями, дасть змогу зробити освітній процес більш гнучким та доступним, зокрема в умовах дистанційної освіти.

Інтерактивні тренінги та воркшопи	Проведення практичних занять у форматі воркшопів і тренінгів із реальними кейсами, що дозволить здобувачам освіти глибше зануритися в професійне середовище та отримати практичний досвід.
Впровадження мультимедійних технологій	Використання інтерактивних відео, симуляцій і навчальних програм з віртуальними тренуваннями допомагатиме кращому засвоєнню матеріалу та розвитку практичних навичок.
Посилення міжнародної співпраці	Активізація міжнародної академічної мобільності через участь у міжнародних проєктах та стажуваннях, що сприятиме обміну знаннями й досвідом між здобувачами й викладачами з різних країн.

Джерело: власна розробка автора

Застосування цих рекомендацій дасть змогу суттєво підвищити якість підготовки фахівців із фізичної культури. Очікується, що впровадження гнучких освітніх програм і змішаного навчання дозволить здобувачам вищої освіти ефективніше поєднувати теоретичні знання й практичні навички, адаптуючись до індивідуальних потреб та обставин. Інтерактивні воркшопи та мультимедійні технології забезпечать глибше занурення в професійне середовище, підвищуючи практичну підготовку. Міжнародна співпраця, своєю чергою, сприятиме інтеграції здобувачів вищої освіти в глобальну освітню спільноту, розширюючи їхній світогляд та забезпечуючи конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

Висновки. У процесі дослідження було встановлено, що наявна система підготовки вчителів фізичної культури вимагає суттєвої модернізації для відповідності сучасним викликам, пов'язаним із глобальними змінами в освітньому та технологічному середовищі. Обґрунтовано необхідність інтеграції новітніх технологій, таких як цифрові платформи для навчання, модульна структура освітніх програм, а також використання інтерактивних методів навчання для формування професійних компетенцій. Також виявлено, що традиційна модель підготовки акцентує на теоретичних знаннях, часто не

надаючи достатньої уваги практичній підготовці та розвитку соціальних і цифрових навичок.

Основними проблемами, які були виявлені, є недостатнє використання інноваційних технологій в освітньому процесі, обмежені можливості для міжнародної співпраці здобувачів вищої освіти та викладачів, низький рівень інтеграції практичних навичок у теоретичну підготовку, а також слабка індивідуалізація освітнього процесу, що не дозволяє повною мірою задовольнити потреби різних груп здобувачів вищої освіти.

Результати цього дослідження дають змогу запропонувати низку рекомендацій. Йдеться про необхідність удосконалити освітні програми через впровадження гнучких підходів до навчання, розширити використання змішаних форматів занять та інтерактивних технологій, а також стимулювати здобувачів вищої освіти та викладачів до участі в міжнародних наукових проєктах і програмах обміну. Особлива увага повинна бути приділена підвищенню кваліфікації викладачів у сфері використання цифрових технологій та методів інтерактивного навчання.

Перспективи подальших досліджень полягають у глибшому аналізі впливу цифрових інструментів на якість навчання фізичної культури, створенні нових методик інтеграції технологій в освітній процес, а також вивченні найефективніших підходів до інклюзивної освіти у сфері фізичної підготовки. Дослідження також можуть бути спрямовані на розроблення моделей міжнародної співпраці в підготовці фахівців із фізичної культури та оцінювання впливу цих моделей на професійні компетенції випускників.

Список використаних джерел

1. Hasynets Y., Vakerych M., Solnyshkova S., Pustovoichenko D., & Kuruts N. Transforming Higher Education in the Digital Age. *Futurity Education*.

2024. № 4(2). Р. 263–278. URL: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.06.25.14> (date of access: 01.08.2024).

2. Подубінська С. Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 152 (1). С. 64–67.

3. Хома Т. Формування педагогічної майстерності в майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75. Т. 3. С. 123–127. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48905/1/26.pdf> (дата звернення: 03.08.2024).

4. Данисько О. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. № 23. С. 77–82. URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183197> (date of access: 30.07.2024).

5. Степанченко Н., Бріскін Ю., Матвійчук Т. Модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2018. № 154 (2). С. 74–79. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VchdpuPN_2018_154\(2\)_17.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VchdpuPN_2018_154(2)_17.pdf) (дата звернення: 07.08.2024).

6. Степанченко Н., Окопний А. Професійна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. *Педагогіка формування творчої*

особистості у вищій школі. 2017. № 178. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/73/part_2/35.pdf (дата звернення: 28.07.2024).

7. Данисько О. Якість змішаного навчання як чинник підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Естетика і етика педагогічної дії.* 2019. № 19. С. 176–189. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2019.19.169811> (date of access: 10.08.2024).

8. Щекотиліна Н. Специфіка підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в інклюзивному освітньому середовищі школи. *Інноваційна педагогіка.* 2019. Вип. 13(1). С. 213–217. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/16551> (дата звернення: 06.07.2024).

9. Хмельницька О. Підготовка до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Перспективи та інновації науки.* 2023. № 12(30). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-522-532](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-522-532) (дата звернення: 01.08.2024).

10. Проценко А. Фахова підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти як актуальна проблема сучасної науки та освітньої практики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2023. № 9 (169). С. 135–139. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/42351/Protsenko-135-139.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 29.07.2024).

11. Tannehill D., Van Der Mars H., Macphail A. Building effective physical education programs. Jones & Bartlett Publishers, 2013. 431 p.

12. Beddoes Z., Jones E. Enhancing collective action in physical education teacher education: A three-pathways approach. *Quest.* 2022. № 74 (3). P. 251–265. URL: <https://doi.org/10.1080/00336297.2022.2085590> (date of access: 11.08.2024).

13. Pherali T., Lewis A. Developing global partnerships in higher education for peacebuilding: a strategy for pathways to impact. *High Education.* 2019. № 78.

P. 729–744. URL: <https://doi.org/10.1007/s10734-019-00367-7> (date of access: 26.07.2024).

14. Calderón A. et al. An integrated blended learning approach for physical education teacher education programmes: teacher educators' and pre-service teachers' experiences. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2021. № 26 (6). P. 562–577. URL: <https://doi.org/10.1080/17408989.2020.1823961> (date of access: 29.07.2024).

15. Corbin Ch. Conceptual physical education: A course for the future. *Journal of Sport and Health Science*. 2021. № 10 (3). P. 308–322. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2020.10.004> (date of access: 10.08.2024).